

Graagaasen (*Anser anser* (L.)) som Ynglefugl i Jægerspris Nordskov.

Af V. HOLSTEIN.

I Foraaret 1943 blev i April og i Begyndelsen af Maj flere Gange iagttaget et Graagaasepar i Nordskovens sydlige Del, Studehaven. Snart saa man Parret komme flyvende lavt over Træernes Kroner, snart blev det iagttaget liggende i en lille Skovsø, og snart blev det observeret staaende paa de Marker, som i Vest grænser op til Skoven; men efter den 10. Maj forsvandt Parret, og det faldt mig ikke ind med en Tanke, at dets Optræden skulde indvarsle Graagaasens Ynglen i Nordskoven, saaledes som den fandt Sted i 1944.

Denne Begivenheds første Fase indtraf den 2. April. Paa denne Dag kom Skovfoged B. GAD SIMONSEN under Snejpejagt i Nærheden af en lille Skovmose i Studehaven, og da hans Hund løb ud i Mosen, lettede derfra to Graagæs under højlydt Kaglen og forsvandt over den omgivne Skovs Kroner. Da Skovfogeden af Gæssenes Opførsel fik paa Fornemmelsen, at der var saavel „Ugler“ som Gæs i Mosen, trak han sig skyndsomst tilbage og forlod Stedet.

Den omtalte Mose — „Rørmosen“ —, som kun er ca. 0,75 ha stor, er helt omgivet af Skov, som i Syd og Sydvest bestaar af gamle Ege og Bøge og paa de andre Sider af mellemaldrende Birke. Naar man fra Syd, hvor Terrænet stiger ret stejlt, ser ud over Mosen, fremtræder denne som en grøn Oase. Kun i dens Midte findes foruden nogle spredte Vidiebuske et mindre Parti bevokset med Dunhammer og spredte Tagrør, som markere nogle gamle, nu forlængst tilgroede Tørvegrave. Af aabent Vand ser man derimod ikke det mindste; men forsøger man at gaa ud i Mosen, vil man opdage, at det tilsyneladende ubrudte Græsdække i Virkeligheden bestaar af Tuer omgivet af Vand, som blot er helt skjult under Tuernes frodige, nedhængende Græsstraa. — I Vest og Nord, hvor Terrænet er fladt og lavtliggende, gaar Vandet ind mellem den tilgrænsende Skovs Stammer; men ogsaa denne Vandflade skjules om Foraaret snart under et Tæppe af friskgrønt, nyspiret Græs. Den

oversvømmede Del af Skoven gør et forsumpet Indtryk med forkrøblede, mos- og lavklædte Stammer, hvoraf adskillige efterhaanden er døde. Saaledes som „Rørmosen“ fremtræder i Dag, ligner den mindst af alt det, som vi her i Landet forstaar ved en Mose, hvorimod man ved Synet af den uvilkaarlig kommer til at tænke paa en af Smålands utallige smaa, skovkrandsede Myr, og at nogen Graagaas her i Landet vilde finde paa at yngle et saadant Sted, vilde aldrig være faldet mig ind, dersom jeg ikke havde set det med mine egne Øjne.

Selv om Synet af det lettende Gaasepar den 2. April gav Formodning om, at Parret havde udvalgt sig „Rørmosen“ som Yngleplads, saa forelaa der dog endnu intet Bevis, og da man, naar man i den følgende Tid passerede Mosen ad den Sti, som løber langs dens sydlige Kant, hverken saa eller hørte det mindste til Gæssene, besluttede Skovfoged SIMONSEN den 19. April at undersøge Sagen nærmere, hvorfor han sendte sin Hund ud i Mosen, og det, som derefter skete, gav uomstødeligt Bevis for, at Gæssene virkelig betragtede Mosen som deres Domæne. Næppe var Hunden kommet et Stykke ud i Mosen, før Gaasen under Skrigen og Basken anfaldt den, saa den med Halen mellem Benene skyndsomst søgte i Land til sin Herre, hvorefter Gaasen lettede og fløj en Rundtur ind over den omkringstaaende Skov; men lidt efter kom den tilbage og landede midt i Mosen med en forbavsende Lethed og Elegance. At den havde Rede derude var der nu ingen Grund til at tvivle om, og derfor blev Stedet ikke forstyrret i den følgende Tid.

At Gaaseparret i „Rørmosen“ var identisk med det Par, som blev set i 1943, kan selvfølgelig ikke bevises; men jeg føler mig overtydet om, at det var Tilfældet.

Da Gasen ikke viste sig ved Undersøgelsen den 19. April, spekulerede vi en Del over, hvor den holdt til, medens Gaasen rugede; men først den 1. Maj blev Problemet løst af Skovfoged SIMONSEN, da han kom ud paa den Strandeng, som Øst for hans Bolig strækker sig mellem Skoven og Roskilde Fjord; thi her saa han nemlig Gasen staa paa Engen omtrent helt ude ved Strandkanten, og Dag efter Dag i Resten af Rugetiden kunde man med usvigelig Sikkerhed træffe den paa det samme Sted. Afstanden mellem „Rørmosen“ og Gasens Standplads var i Fugleflugtslinie en god Kilometer.

I Slutningen af April opdagede Skovfoged SIMONSEN, at man fra et Punkt paa den ovenomtalte Sti langs Mosen kunde se Gaasen ligge paa Reden, som fandtes midt i Mosen ved Siden af en Vidiebusk mellem ret spredt staaende Tagrør og Dunhammere. Den 4. Maj saa jeg for første Gang Fuglen paa Reden. Afstanden ud til denne fra det Sted, hvor Skovfogeden og jeg stod og betragtede den, var ikke mere end ca. 50 m, og skønt vi talte højt og stod ganske aabenlyst, blev Gaasen roligt liggende, og i Kikkert kunde jeg tydelig se alle Enkeltheder. Den trykkede sig dybt ned i Reden og strakte Hals og Hoved bagud langs Ryggen for paa denne Maade at gøre sig saa lidt synlig som mulig, og saaledes blev den liggende ganske ubevægelig, saa længe vi stod og betragtede den. — Den 9. Maj blev Gaasen set paa Reden for sidste Gang. Den laa denne Dag meget „højt“, og Grunden hertil har sikkert været, at den har haft Gæslinger under sig, og næste Dag var den da heller ikke at se paa Reden.

For ikke unødigt at forstyrre Gaasen, nu da den havde faaet Ungerne frem, besøgte vi i den følgende Tid næsten ikke Stedet; men dog passerede baade Skovfoged SIMONSEN og jeg nogle Gange ad Stien langs Mosen, og ved disse Lejligheder hverken saa eller hørte vi det mindste til Fuglene, saa derfor er jeg ikke i Stand til at oplyse, om Gasen havde sluttet sig til Familien, saaledes som bl. a. NIETHAMMER (Handb. d. deutschen Vogelkunde, Bd. II, 1938) angiver, at den gør.

Først den 31. Maj gav Gæssene atter Livstegn fra sig, idet Skovfoged SIMONSEN den Dag hen under Aften opdagede, at hele Familien nu opholdt sig paa det Sted paa Strandengen, hvor Gasen havde været at træffe, saa længe Gaasen rugede. De 5 Gæslinger var endnu helt dunede, og de maa altsaa sammen med Gaasen og sandsynligvis ogsaa Gasen til Fods have tilbagelagt den mere end kilometerlange Vej fra „Rørmosen“ til Engen, en Vandring, som det vilde have været uhyre interessant at bivaane, da den utvivlsomt har indebaaret adskillige Faremomenter, da Nordskovens Bestand af Ræve, Grævlinger, Maarer og Rovfugle jo er betydelig. Da Skovfogeden i Dagene forud for den 31. Maj flere Gange havde været paa Engen for specielt at se efter Gæssene uden ved disse Lejligheder at bemærke dem, er der Grund til at tro,

at de gamle først havde ført Ungerne derud den 31., altsaa ca. 3 Uger efter disses Fødsel.

I den følgende Tid kunde man nu til Stadighed træffe Familien paa det samme Sted. Den opholdt sig altid mellem Turnerne helt ude ved Vandet, og saa snart man fra Skoven traadte ud paa Engen, blev man, skønt Afstanden til Gæssene var ca. 400 m, dog altid omgaaende opdaget af de vagtsomme gamle, hvorefter hele Flokken ordnet i Kølvandslinie med Gaasen forrest og Gasen bagest svømmede ud fra Land langs et Pigtraadshegn, som gaar nogle hundrede Meter ud i Stranden. Fra den underste Traad af dette Hegn hang ca. 100 m fra Land nogle Tangduske ned, og saa snart den lille Flotille var naaet i Læ af disse, blev den liggende stille, og det var morsomt at se, hvorledes de gamle Fugle jog Ungerne tilbage, saa snart de gjorde Forsøg paa at svømme uden for det skjulende Forhæng.

Den 15. Juni var Ungerne blevet fjerklædte og saa omtrent lige saa store ud som Forældrene, og stadig holdt Familien til paa samme Sted paa Engen, og det var derfor med bange Anelser, jeg imødesaa den 1. August, den Dag, hvor Andejagten gaar ind, og Helvede slippes løs mod alle Fjordens Fugle fra det Utal af Skydepramme, som stikker til Søs endnu inden det er blevet skydelyst; men heldigvis viste min Frygt sig at være ubegrundet, thi allerede den 25. Juni havde Gaasefamilien forladt sin hittidige Standplads og lod sig ikke se mere. En Uges Tid inden dette skete, indfandt en fremmed Gase sig og sluttede sig til Familien. Til en Begyndelse blev den hid-sigt forfulgt og jaget af den lokale Gase; men efter en Dags Tid blev dens Nærværelse akcepteret, og i bedste Forstaaelse holdt den fra da af sammen med Flokken og forsvandt samtidig med denne.

Om Nordskovens Graagæs helt og holdent har undgaaet Skydeprammenes Skærsild er vel næppe sandsynligt — det vilde næsten være for meget at forlange —; men jeg haaber, at i hvert Fald de to gamle Fugle har reddet Livet, saaledes at de i 1945 kan vende tilbage til deres Redeplads i „Rørmosen“ og derved forlene Nordskoven med endnu en ornithologisk Attraktion.
